

A HAZUDÓS

Nyári esteiken fönt ültünk a pad támláján, szorosan, mint dróton a madarak, lábunkkal harangozva a levegőben, és szájharmonikáztunk. Ahogy megzörrent orrunk előtt a bokor, ledobtuk magunkat a földre, készen arra, hogy elfussunk. De nem a csósz, hanem ő jelent meg, a hazudós. Soha nem használta az utakat. Szabadon járt, mint a halak a tenger vizében, keresztül a tér gondozott fűvén-bokrán, és ezért is hallatlanul csodáltuk valamennyien. Előfordult, hogy a csósz megkergette, ilyenkor fürge, tornacipős lábát megszaporázta, és vissza-visszanevetett, ahogy a távolság nőtt közöttük. Később valamelyik bokorból megint előbukkant, és komoly ábrázattal mesélni kezdte valószínűtlen történeteit. Előfordult az is, hogy a csósz megfogta. Ilyenkor pufogott hátán a bot, úgy vitték be a Kenyérmező utca sarkán levő rendőrsre. Olykor idézést kapott a Szerb utcai gyermekbíróásra, és mi áhítattal és tisztelettel bámultuk őt. Később elmesélte, hogy a rendőrbíró magázta, majd megkérte, négy órát maradjon a fogdában. Megegett, hogy napokra eltűnt. Mikor újra megjelent, elkért egy cigarettavéget, és nagyokat szipákolva közölte, hogy a Margitszigeten, a Palatinus szállóban lakik pillanatnyilag, mert otthon ciánoznak.

- A szálló mennyezete színüveg, besüt a hold, és ha végigdőlök a selyemágyon, a csillagokat számolom. Reggel csöngetek, és csodálatos ezüsttálon egy egész libamáját hoznak be. A portás meg szalutál – és hegyeset köpött a kavicsok közé, mert a nyelvét csípte a nikotin.

Később lejött az apja, félszemű, goromba bádogos, és nadrágszíjjal keményen elpüfölte, majd nyakánál fogva cipelte haza. Sokáig, még a Berzsenyi utca végéről is visszahallatszott keserves jajgatása.

Most, ahogy a sötét bokorból előlépett a gázlámpa sápadt fényébe, mint valami huncut, varázslatokhoz értő kis manó, egyetlen intéssel elhallgattatott bennünket. Előrenyújtott tenyerében egy fekete lapú, fehér-piros számokkal teleírt szerkezet lapult. Türelmetlen szóval, kapkodva elmagyarázta a szabályokat, fölfonta szemöldökét és kiáltozott.

– Mindenki tett? Nincs tovább!

Megnyomott egy gombot, a parányi csontgolyó sebesen pörgött, és percek alatt elvesztette nyolcvan fillérjét. A szerkezetet messze elhajította, megvető, gúnyos kis mosolyt küldött utána, leült a padra, és maga elé bámult. Mi cigarettával kínáltuk, és kértük őt, hogy meséljen.

Fölnézett a sötét égre, fölizzott cigarettáján a parázs, és csöndesen mesélni kezdett.

– Reggel, amikor megvirradt, fölmentem a Sashegyre. Végigfeküdtem egy fehér sziklán, és bámultam a napot, ahogy fölkapaszkodik az OTI-torony tetejére. A város fölött füst lebegett, de a napot nem bírta eltakarni. Mellettem apró gyíkok süttették magukat. Lehúztam a trikómat, és hátamat a hús köhöz szoritottam. Egyszerre egy gyönyörű lány jött felém. Hófehér volt a blúza, és a haja olyan hosszú volt, hogy a derekáig ért. A színe pedig, mint a nagyjátészótéren a gesztenyefa levele, amikor hullani kezd. Leült mellém, és megmondta a nevét.

Anna. Igen, Annának hívták.

Kettőtörtem az almámat, és a felét nekiadtam. Sokáig néztük a Dunát. Olyan kék volt, mint a szeme. Messze lakik nagyon, olyan messze, ahová már nem tudunk ellátni. Kezét előrenyújtva mutatta az irányt, de ott már csak köd volt.

A Szent Anna tónál.

Onnan jött. Ott magasak a hegyek, és a fenyőfák az égig érnek. Kis házakban laknak az emberek, és a fákra is föl szabad mászni, mert az erdőben nincsen csósz. A tóban lehet fürödni, és aranyhalak úsznak benne, mint az állatkertiben.

Megkért, hogy menjek vele, a feleségem lesz. És én megígértem neki. Akkor megcsókolta a számat, és elment, mert dolga volt. És én elutazom vele holnap messzire, és soha többé nem láttok...

Már messze járt, apró termetét az utolsó gázlámpa világította a Légszesz utca sarkán, mikor föltört belőlünk a düh, és köveket hajigálva utána, kiáltoztunk:

– Hazudsz, hazudós! Hazudsz, hazudós!

De éjjel, mikor a paplanok alá bújtunk és elszenderültünk, édes nyál futott a szánkba, mert égbe nyúló fenyők között jártunk, és a lombok színe olyan volt, mint Annának a haja.

...Elröpült egy esztendő, és már nem ültünk a pad támláján, harmonikáink is régen berozsdásodtak. Beolajoztuk hajunkat, és fényes, lázas szemmel bámultuk a szomszéd polgári iskolából idejövő lányokat. Vastagodó hangon vitáztunk, hevesen és izgatottan, mintha birokra kelnék, és suttogásunk úgy hangzott, mint egy rekedt, befulladt, ócska réztrombita, amibe valaki csak úgy próbából belefúj.

Volt a lányok között egy, akibe mindannyian szerelmesek voltunk. Bodorított, gesztenyeszín haja, nagy, csodálkozó szeme, apró egérfogai, csipkelődő nyelve engem is remegő izgalomba hozott. Tudta, hogy szép, és azt is, hogy ha szemünkbe néz, ha feszülő, kemény karját csak úgy véletlenül hozzánk érinti, vagy a padon szorosán ülve megérezzük csípője melegét, megszedülünk, mint a perzselő tűz körül röpködő bogarak. És lesütött szemmel, zavartan piszkáljuk izzadó tenyerünket.

Játszottunk találós kérdéseket, versenyt futottunk lélekszakadtáig, elfulladva, levegő után kapkodva a célban, ahol ő állt, csengő hangon kacagva, és kedves mosollyal jutalmazva a sápadt, gyöngyöző homlokú, boldog győztest. És ő játszott velünk, és mi hallatlan virtusokat követtünk el, úgy érezve, hogy étlet-halállal dacolunk. Verekedtünk keményre szorított ököllel, kavicsal zúztuk szét a gázlámpa hosszúkás buráját, páros lábbal ugrottuk keresztül a padot, és fölgyújtottuk a papirkosarat, amibe a csősz a hegyes botra tűzdelt papírokat gyűjtötte.

Szívtuk egymás után a cigarettákat, hosszan, mélyen le a mellünkre, hányingerünk volt állandóan, és néha jólesett volna meghalni.

Csak ő maradt a régi.

Mikor a lámpagyújtogató fölnyúlt hosszú botjával az alkonyatba, és a tér utolsó lámpájánál végezte el komor szertartását, széthajtotta valamelyik bokrot, és megjelent. Ültünk szorosán összebújva a padon, ő nekitámaszkodott egy fának, és egykedvűen köpködté lába elé a tökmag héját. Mi nagy zajjal, lármásan kértük, hogy meséljen. Hátrasimította szemébe hulló haját, és ahogy beszélni kezdett, elhallgattunk.

– Nagyon régen volt egy hatalmas téglagyár. A legnagyobb volt a világon. Rengeteg sok ember dolgozott benne, és a kéménye éjjel-nappal füstölgött. Az emberek veszekedtek, bántották egymást, és ezért víz tört föl a földből, és egy hajnalon elnyelte az egészet. Most a víz alatt dolgoznak, és soha többé föl nem jöhetnek.

Ma arra jártam, és megnéztem.

Olyan a víz fölöttük, mint egy tükör, csak néha itt-ott bugyborékol egyet. Öreg halász ül a ladikjában, azt mondta, feneketlen tó. Mindent elnyelő, mély és feneketlen. Esztendők óta kocsiszám öntik bele a szemetet, de elnyeli, és a tükre sima marad. A partján körbe sás nőtt, és madarak lagnak benne.

Hasra feküdtem a csónakban, és próbáltam a víz alá nézni, de csak a sötétet láttam. Holnap hajnalban kimegyek, és leúszom a fenékre...

Valamennyien kiáltoztunk.

– Hazudsz! A víz alatt nem lehet élni! Levegő nélkül nem lehet élni! Hazudós! Feneketlen tó fenékre akar úszni!

És valaki keményen mellének szegezte a kérdést:

– Hol az a tó?

Feszült örömmel, kamaszos kárörvendéssel néztük őt, a rajtacsípettet, és vihogva bökdöstük egymás oldalát.

Szokása szerint a magasba bámult, mintha onnan várná a segítséget, és csöndesen azt mondta:

– A Lenke téren, a Fadrusz utca sarkánál, ahová örökké fúj a szél a hegy oldalán levő barlangokból. Ott az a tó feneketlen.

Aztán bólintott felénk, átlépte a vékony, kifeszített drótot, és eltűnt a bokrok között.

Egyik nap a bodros hajú lány nevetve kérdezte:

– Na, volt a feneketlen tó fenekén?

Sokáig nézte őt, és komolyan mondta:

– Nem. Még nem volt rá időm.

A lány gúnyosan nevetett, és ő csöndesen megszólalt.

– Szép vagy.

A lány zavarba jött, és elkerülte a szemét. Mi dermedten bámultuk őket, nem neveltünk, és nem is értettük a dolgot.

– Meséljen valamit - mondta a lány, és oldalról kacéran pillantott rá.

– Hozok neked egy szép ajándékot. Drágább, mint az ezüst, és az aranynál is drágább, mert az szivárvány színe van rajta. Most elmegyek, mert messzire utazom érte. Csak én tudom, hol van, és csak én tudom elhozni onnan. Várj rám, elhozom neked.

A lány tágra nyílt szemmel hallgatta, és szomorúan, félve kérdezte:

– Maga mért hazudik mindig?

– És ő csöndesen válaszolt:

Én mindig az igazat mondom.

Belőlünk föltört hangos röhögéssel a lefojtott féltékenység.

– Hazudós! Hazudós! – és a szomszéd gázgyár falai visszaverték a hangokat.

Idegesen összerezte, talán életében először. Hátrasimította a haját, és egyenes, kihúzott derékkal, büszkén végigmért bennünket, száján gögös mosoly ült, és elment.

Másnap kilépett a bokorból, foltozott inge alól óvatosan, mintha a szívét emelné ki, selyempapír csomagot húzott elő. A lehántott burokból soha nem látott szép pávatoll millió színe csillant föl. Lassan forgatta, mint aki gyönyörködik változatos, gazdag pompájában. A lányra nézett, mélyen a szemébe, és halkán mondta:

– Én soha nem hazudok. Ezt messziről hoztam neked, vad, veszélyes sziklákról, hasammal kúsztam, körmömmel kapaszkodtam, a nap tűzött rám, de elhoztam neked, mert szép vagy.

– Üzletben vette! Vásárolta! – mondtuk, mikor elment, aztán elhallgattunk, mert a lány a selymes tollat arcához simította, és elmerengve, furcsán, mint aki titkot tud, fényes szemmel mosolygott.

A reggeli lapokban olvastuk, hogy a Rudas-fürdő oldalán a Gellérthegy meredek szikláiról a tűzoltók hoztak le egy fiatal suhancot, aki elhullatott pávatollat keresett. A hegy lábánál összegyűlt tömeg izgatottan figyelte a halálos veszélyben levő gyereket, aki kezével kapaszkodva egy repedésben, lábával kalimpálva lógott a mélység fölött. Mikor a tűzoltó a létrán lekúszott vele, az izgatott tömegeből többen pofozni kezdtek. A gyerek riadtan, sírásra görbülő szájjal tűrte egy ideig, aztán hirtelen mozdulattal kiugrott a gyűrűből és elfutott. Kezében ott szorongatta a pávatollat.

Mikor eljött az ősz, sokáig bámulta a sárguló leveleket. A lány ingerülten rászólt.

– Mit báméskodsz?!

– Nem látod? - mondta ő szomorúan. – Az ősz megcsókolta a terünket, és az elhalványodott. Meghalnak a fák, a fű, a bokrok.

– Nevetséges! - mondta a lány. – Ősz van, és ezen semmi bámulni való!

Ő eltűnődve, csöndes hangján mesélni kezdett.

– Egyszer egy nagy teremben jártam. Fehérek voltak a falak, az ágyak meg az emberek. Nagy volt a csönd, és lábujjhegyen jártam, hogy meg ne zavarjam. Az ablak előtt is volt ágy, oda leültem. Kint a kertben sárgultak a levelek, és a nyitott ablakon át láttam, hogy egy szellő beszökik. Körbefutott a termen, aztán megcsókolta az anyámat. Az ős küldte be, a szememmel láttam. Akkor ő, mint most a tér, elhalványodott, és becsukta a szemét...

Fázósan összehúzta magát, és fölhajtotta vékony nyakára a kabát gallérját. Nem szóltunk rá semmit, nem neveltünk az arcába, szomorúak lettünk.

A lány a karjába kapaszkodott, riadt volt a szeme, sírós hangon förmedt rá.

– Megint hazudtál! A szelet nem látni! Mondd, hogy hazudtál!

Ő, a hazudós, ránézett hosszan, és lassan, megértően bólintott.

– Hazudtam. A szelet nem látni.

Megsimította gyöngéden a lány haját, és vidám fütyörészésbe kezdett.

Mikor lehullott a hó, és a tér szélén álló parányi óvoda faépülete átváltozott mesebeli kunyhóvá, beköltöztünk a Luther utcai kis cukrászdába. Itt töltöttük el az estét, a túlórákból és borraivalókból, amit mesterségünk szerint összekuporgattunk.

Egyik este, mikor megérkezett, és összefagyott kezét fölmelegítette, mert napközben a Teleki téri piacon a csomagokat, kosarakat hordta haza az asszonyoknak, amikor már a krémesét is megette, és cigarettára gyújtott, megkértük, meséljen.

Hátradólt a széken, a mennyezet gipszmintáját nézte és hozzákezdett.

– A múlt nyáron, sötét éjszakán, egy kékfényű, huncut kis csillag lecsúszott az égről. Magasról jött, és fényes csíkot húzott a sötét égre, hogy visszataláljon. Egy tó tükrehez ért le, és ámulatlan látta magát benne. Fölkapaszkodott a sásra, hintáztatta magát, és boldogan kacagott, milyen szép is ő.

Teknőc hátán béka evezett arra, és föl kavarta a sima vizet.

Mérgesen zavarta el hintájáról a csillag, de a béka nem ment. Csónakjával ott keringett előtte, lágy hullámokat hajtva a sás alá.

„Jaj, de csúnya vagy!” - kiáltott a csillag, és a béka mérgesen szólt föl hozzá:

„Lehet, de itthon vagyok, és te nem küldhetsz el!” Hosszú vitába kezdtek, és a tó világa két táborra szakadt.

„Menjen! Semmi dolga itt” - mondta a hosszú nyakú gólya.

A sárga hajú kacsának más volt a véleménye:

„Miért, kérem? Ez nem helyes. Ő vendég, és ezért tisztelni kell.”

Én egy karcsú fűzfa kinyúló ágán feküdtem, és hallgattam őket. Beszélt a fácán meg a csalogány is, rikoltzott a sokszínű páva, csak a halak tátogtak némán, merev szemmel figyelve az eseményeket. Éreztem, a hajnal megborzosolta a hajamat, előbújt álmából az árnyék, reggel lett. A kis csillag föl nézett az égre, de nem látta a csíkot, mert a nap letörölte. Leszálltam a fáról, a sáshoz mentem, de a csillag már nem élt.

Hazahoztam emlékebe, egyszer majd megmutatom, olyan, mint egy lila színű kavics...

– Lila kavics – biggyesztette száját a lány, és tükreben bodros haját rendezgetve kérdezte: – Szebbet nem tudsz?

Ő fölkacagott, és vidáman mondta:

– De igen! Szebbet is tudok!

És mikor hozzákezdett boldogan mosolygó, fényes szemmel, még nem tudtuk, hogy ez lesz az utolsó, amit hallunk tőle.

– Van egy malacom odahaza a szekrényemben. A háta föl van hasítva. Ott dobálom be a pénzemet. Tavaszra meghizlalom, hogy nehéz legyen, aztán földhöz csapom, mert tavaszra házasodom! A Szegényház téri templomban végiggurítják a piros szőnyeget, és búgni fog az orgona. A villamosok halkabban csöngetnek majd, és a taxisofőrök is kímélni fogják a dudáikat. Az egész várost meghívom, álljanak sorfalat az utcákon.

Tavasszal, mikor kék az ég, amikor a kávéházak elé már kiülnek, a Körút lombos fáin vidáman berzenkednek a szemtelen verebek, és délben öblös hangon kondulnak a harangok. Tavasszal, mikor ez a város fölébred, akkor házasodom! Ti is ott lesztek mindannyian, és nevetni fogtok, likórt iszunk, és telerakjuk a bendőnket virslivel meg mindenféle jó falattal! Hordószám csapoljuk a habzó sört, a csőzöket is meghívjuk, morc képükre mosolyt varázsolkunk, a rendőrök is ott lesznek, és a fényes kardokkal ők szelik majd a pirosra sült cipókat. Tavasszal kilépünk a templomból a kék ég alá, elbúcsúzunk töletek, és fényes testű gépmadással elröpülünk messzire, egy kicsiny házba, föl a magas hegyek közé...

Mosolyogva, csillogó szemmel hallgattuk.

– Hazudsz! – mondta unottan a lány. – Tavaszra annyi sem lesz a pénzed, hogy ruhát vegyél magadnak.

De ő csak nevetett.

– Nem lesz? Azt mondd? Tavaszra? Akkor nem ismered a tavaszt! Bodros báránnyel, langyos esőt, üde zöldet, mindent ad! A teret, a kedves teret fölöltözteti, és megtanítja mosolyogni a betegeket is. Kitarja az ablakokat, virágot varázsol a cserepekbe, és füttyszót a házmesterek szájába. Tavasszal boldogság van, akkor házasodom!

Kint, az ónszínű égből hullt a hó, fehér pajzsot cipeltek hátukon a villamosok, és lassan, nesztelenül gurultak az autók, vigyázva az alvó város csöndjére.

De mi hangosan kacagtunk, mert egy pillanatra köztünk járt a tavasz.

Másnap fázósan ültünk, szívtuk a cigarettánkat, és idegesen doboltunk a kopott asztalka lapján. Ajtónyílásra föl kaptuk a fejünket, és szomorúan töltöttük teánkba a rumot.

Ő szokása szerint hátradőlt a széken, és álmodó szemével egy pókhálót bámult, amely finom szálaival szétterült a mennyezet sarkában.

– Ma nem jön el – mondta rekedten egyikünk. – Moziba ment.

A csészekbe bámultunk, és lélegzetünket is visszatartottuk.

– Nem hiszem - szólt halkán a hazudós, és fölállt. – Látni akarom! Hol van?

A válasz után magára öltötte kizöldült kabátját és elment.

A Rákóczi út sarkán értem utol. A Dohány utcában, ahol a mozi kijárata volt, megálltunk. Sapkámat a fülemre húztam, kezemmel fészket csináltam, és beléeresztettem forró leheletemet. Ő állt, mint az apró karó, amelyre a téren a drótot feszítik, és az ajtót nézte. Pontosan tíz óra volt, mikor az emberek kitódultak, zajongva, nevetgélve, magukkal hozva a mozi izalmát.

A lány is ott volt. Szorosan kapaszkodott egy fiatalember jól szabott télikabátjába, másik kezével nevetve igazította kapucniját a fején.

Néztük őket, ahogy kimennek a Körútra, aztán eltűntek szemünk elől.

Céltalanul kószáltunk a városban. Késő éjjel volt, mikor a híd közepén megállt, és hosszan bámulta a korláthoz dőlve a jégtáblákat.

Szorosan mellette álltam. Egy cirkáló rendőr havas csákója alól gyanakvóan nézett, aztán továbbballagott Buda felé.

Most szólalt meg első ízben.

– Látod, nem tudta megvárni a tavaszt. Ostobaság! Ez nem tart soká, csak ő nem tudja. Holnap már zöld lesz a tér, és a lombos bokrok elnyelik az embert. Szétolvad mind a jégkéreg, a szívéből is, és eljön hozzám a padra, és sírni fog. De én már nem mesélek neki, és már nekem soha többé nem kell.

Hevesen megrázta a fejét, sapkájáról egy hódarab vált le, és elindultunk hazafelé.

Hosszú estéken át hiába vártuk őt. Többé nem jelentkezett.

Aztán összekavarodott a világ, és a háború kemény ökle ellopta tőlünk a teret, és elveszett a fiatalságunk is.

...A napokban egy meredek budai utcán jöttem le az autóbussz megállóhoz. Mikor benéztem az egyik kerítésen, megláttam a lányt. Bizalmatlanul méregette a bámuló idegent, majd megismert, nevetve szaladt a kiskapuhoz, és kezemnél fogva behúzott. Színes kerti székre ültünk, és büszkén mutatta a kisfiát, aki odább, a rózsabokor árnyékában játszott.

– Elmondta, hogy férjhez ment, boldog, ez a kis ház az övék, és most kapott villany-hűtőszekrényt, mert a jeges ide nem jár föl.

Aztán a régi emlékek következtek. Sorba vettük a régi társaságot, ki él, ki nem, kiből mi lett.

– A hazudós? – mondta elgondolkozva. – Nem hallottam én sem róla. Talán meghalt.

– Egy legyet hessentett el nevetve az arcáról, és helyes fintort vágott.

A tovaszálló légy után néztem, úgy mondtam csöndesen.

– Nagy szerelem volt az akkor, azt hittük, a sírig tart.

Jóízűen nevetett, mint valami tréfán.

– Jaj, de nagy csacsiság volt! Milyen buta is az ember, míg gyerek! Nem is hiszem, hogy él. Nem, biztosan nem! Nem volt ő életrevaló. Szegény. Az ostoba kis hazugságaival.

Legyintett, és apró bőrtárcából cigarettával kínált.

Rágyújtottunk.

A kisfiú szaladt hozzánk, rózsaszínű ujjacskáját föltartva, mintha ezzel is vádolná a tüskét, ami fölkarcolta. Keservesen sírt a mama ölében, aki magához szorítva dajkálta, és apró csókokkal hintette be kerek kis kobakját.

– Mesélj! - szipogott a gyerek. – Meséld el a szépet, hogy elmúljon!

És a mama, gyöngéden ringatva őt, csöndesen hozzákezdett:

– Valamikor régen egy kékfényű, huncut kis csillag lecsúszott az égről. Magasról jött, és fényes csíkot húzott, hogy visszataláljon...